

DELA VSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v službeni praznični dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Neferkiri na pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za 3 mesece Din 15.00, za 6 mesecev Din 30.00, za 1 leto Din 60.00 — Oglaš: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega Glasila, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2266. Štev. čekovnega računa 14.000

Gorje rudarjev vedno večje

Rudarski poklic je najnevarnejši. Ko drugi ljudje opravljajo svoje posle na soncu in zraku, kopljejo rudarji črno zlato pod zemljo v globokih rovih — v stalni smrtni nevarnosti. Naj odpove opora, naj ne funkcionirajo priprave za zračenje, naj se pokaže le najmanjša hiba na motorju, pa žanje smrt kot v rudniku Ojstro. Kakor smo že poročali, je iskra na motorju povzročila ogenj in s tem pripravila prezgodnji grob šestim trpinom — trem družinskim očetom in trem samcem.

Saj smrt mora priti. To je delež človeka na zemlji. Toda taka smrt vendar zgrabi saj za trenutek družbo in pokaže v žarki luči, kako težak je rudarski poklic.

Se bolj tragična je taka smrt z delavske strani. Ravno v teh dneh živijo rudarji TPD najbridkeje ure, odkar so se posvetili temu poklicu. Na stara leta naj izgube še te bore pravice, ki so si jih pridobili, ne po kaki milosti. Te njihove pravice so cena njihovih krvavih srag, njihovega napornega življenja. Vsak rudar ve, da je ustvaril z drugimi tovariši vred ogromna bogastva. Toda uživajo jih le razni delničarji po Franciji, Nemčiji in drugod. Rudar nima niti, da bi se mogel dostojno preživeti. Pa še to je na kocki.

Zato je smrt šestih tovarišev nadvse tragična. Življenje so darovali le za tuje ugodje. Za delavce pomeni ta nesreča dvojno tragedijo. Ni še bila položena zadnja lopata na grob, že je donel klic v svet za podporo nesrečnim svojcem. Ta klic je bil potreben. Ta klic je pa obenem težka obtožba obstoječih razmer. Nepojmljivo in proti naravi je, da naj bi svoji ponesrečencev trpeli pomanjkanje ali pa, da more to bedo lajšati splošnost. Saj so ustvarjali bogastva ves čas, odkar so vršili svoj poklic, le nekemu krogu ljudi. TPD bi morala po vsej pravici zadostno preskrbeti svoje ponesrečencev. Življenje, ljubezen se sicer ne da plačati, to bi bila le delna, pa vsaj kolikor toliko moralna oddolžitve. Gotovo pa je, da se to ne bo zgodilo.

Nesreča tovarišev je pokazala, da so

vendar še trenutki, v katerih postanejo rudarji složni, ena družina. Vsi rudarji v vseh revirjih brez izjeme sočustvujejo s svoji umrlih tovarišev. Smrt sama pa je prav tako vse brez izjeme globoko pretresla. To tragedijo je smatral vsak za svojo lastno nesrečo. Zdi se mi, da kliče duh umrlih tovarišev, da naj tovariši ohranijo to slovo vsaj v vseh tistih zadevah, ki se tičejo bistvenih pravic in bistvenih pogojev za obstanek rudarjev in njihovih družin.

Nesrečna smrt je pretresla tudi vse druge sloje iz delovnih vrst. Žalost je bila splošna. Tudi kmetско ljudstvo je v nemi žalosti izkazalo zadnjo čast, ko je hodilo ponesrečencev kropiti in ko se je pridružilo na dan pogreba ostali množici, katero cenijo na 8000. Ta množica je predstavljala izraz skupne žalosti delovnega ljudstva, mogoče nezvestno tudi skupno obsodbo celotnega gospodarskega sistema.

Nesrečna smrt šestih tovarišev rudarjev pretresljivo in učinkovito dokazuje, kako je delovno ljudstvo zasluženo kapitalu. Toda so še druge tragedije — nič manjše od te. Bilo je ugotovljeno, da je v Trbovljah vsak osmi smrtni primer povzročila jetika. Kje pa ima jetika svoj dom? V slabih, nezdravih stanovanjih. Kje dobiva hrano? Beda in glad sta najboljša zaveznika tuberkuloze. Pa če bi pogledali druge revirje, ista slika. In če bi šli med viničarje in druge delovne sloje, ista pesem: Trpeti morajo pomanjkanje, da uživajo drugi dobičke. V masah darujejo svoje zdravje in svoje življenje, da kapital žanje.

Tudi take žrtve so katastrofe. Toda ne nenadoma, polagoma, tako da jih družbi ni treba opaziti. Nenadne tragedije pa posvetijo z velikim žarom v vse krivične razmere in pokažejo pot in ta je: Delovno ljudstvo se mora združiti v eno, nedeljivo armado, ako hoče ustvariti pravično in pošteno družbo.

Padlim tovarišem slava in plačilo pri Stvarniku! Njihov duh pa naj sveti vsem rudarjem in delovnemu ljudstvu in ga vodi po potih, katerih cilj je skupna fronta.

Resen opomin!

Kar se danes dogaja na račun krize in malega človeka, presega vse meje.

Kriza — naj je utemeljena ali ne — je vsem le za izgovor. Delodajalcem daje priliko, da odpuščajo delavce in znižujejo plače. Kriza jim je ščit, ki jih brani pred zakonom. Je pretveza, pod katero odpuščajo in sprejemajo nove moči v delo, seveda pod slabšimi pogoji. Je izgovor upokojujencev, da ne morejo živeti s pokojnino. Da morajo zato sprejemati službe za vsako ceno in s tem jemljejo zaslužek tistim, ki brez vsega s kletvijo na ustih tavajo in zaman iščejo nameščenja.

Na stotine mladih ljudi v njenem imenu — berači — propada duhovno in materialno. V upravičenem srd in grenkem spoznanju, da za nje ni mesta v poštenih družbi, ginejo v mlakuži pocestnega življenja. Vloni in ropi so slika današnjih dni.

Mlade ljudi, ki postajajo nevarni zasebni lastniki, obsojamo. Ne pomislimo pa, da jih družba sama pošilja na to pot. Da jim je družba sama zaprla vsa vrata in jim vzela možnost, da bi si ustvarili pošteno življenje.

Kdo je bolj vreden obsodbe?

Ali tisti, ki z živim blagom kupčujejo in hočejo, da ostane na račun teh težkih dni njihovo premoženje neokrnjeno, ali ki celo iz te tragike kujejo nove dobičke.

Ali tisti, ki iščejo zaslužka, pa ga

ne najdejo in končno v skrajnem obupu izvršijo dejanje, ki jih v svojem srečju sami odklanjajo.

Gotovo, da prvi. Od teh izvira vse zlo. Koliko mladih ekzistenc bi mogli rešiti, ko bi naše gospodarstvo ne bilo usmerjeno absolutno samo za dobičkom. Ta način gospodarjenja nujno izloča vedno več aktivnih ljudi iz aktivnega gospodarstva, iz aktivnega udejstvovanja. Dokler bo tako, ne bo kriza rešena.

Pa konkretno. »Slovenski narod« je dne 22. nov. t. l. objavil strašno obtožbo proti našim gospodarskim krogom in ugotovil, da bodo kmalu vsi delali samo s praktikanti. Nihče več ne bo imel plačanih nameščenecv. Razmere pri teh ljudeh, ki jih ni malo, so do skrajnosti obupne.

»Slovenec« z dne 26. nov. pa poroča o zborovanju mladih brezposelnih učiteljev. 600 po številu, ki zahtevajo kruha.

»Delavska Pravica« z dne 24. nov. poroča, da hoče Trboveljska premogokopna družba odpustiti vse stare rudarje, katerih je baje 900, in nato, kolikor ji bo pač potrebno, sprejeti nove, mlade sveže moči.

Tako gredo poročila v brezkončnost; ena bolj strašna v svoji obtožbi do današnjega gnilega gospodarstva kot druga.

In rešitev? Je rešitev. Saj nekoliko

bi se dala z njimi ublažiti ta strašna stiska mladih ljudi: ali bi ne mogli onemogočiti dvojnih zaslužkarjev? Obdavčiti visoke plače in tantjeme v korist brezposelnim? Uvesti državno kontrolo nad poslovanjem privatnih podjetij? Izvesti notranjo kolonizacijo, kjer bi na stotine mladih ljudi lahko ustvarilo sebi in drugim primerno ekzistenco? Obdavčiti denar, ki so ga naši in tuji kapitalisti nesli preko meja naše države?

Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov

V smislu zakona o zaščiti delavcev in na temelju navodil ministra za socialno politiko za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov se morajo vsako leto v mesecu januarju vršiti volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov. Na temelju tega imajo delavci in nameščenci (obojeja spola) v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih) pravico izvoliti svoje zaupnike.

Način volitev in število zaupnikov.

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu zaposlenega delavstva in sicer:

1. do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;
2. od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;
3. od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;
4. od 101 do 150 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;
5. od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;
6. če je več nego 451 delavcev, volijo vsaki nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več kot 16 zaupnikov;

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več kot 10 nameščenecv, smejo tako delavci, kakor tudi nameščenci voliti svoje posebne zaupnike.

V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več zaupnikov, morajo izvoliti enega zaupnika nameščenci.

Če je podjetje sestavljeno iz več samostojnih oddelkov, sme izvoliti vsak oddelke posebne zaupnike; vendar pa ne sme biti skupno število teh zaupnikov večje kot število zaupnikov in njih namestnikov, ki je določeno za določeno podjetje.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci obojeja spola, ki so ob času volitev zaposleni v podjetju in so dovršili 18. leto starosti.

Pasivno volilno pravico imajo ob pogoj, da uživajo državljske pravice, vsi polnoletni in pismeni volilci obojeja spola, zaposleni v podjetju.

Mandat izvoljenih delavskih in nameščenskih zaupnikov, kakor tudi njih namestnikov traja eno koledarsko leto. Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov, kakor tudi njih namestnikov izvajajo volilni odbori.

V onih podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svoje zaupnike, sestavljajo ti zaupniki volilni odbor ter izvedejo nove volitve po teh navodilih.

V onih podjetjih, kjer delavci doslej niso volili svojih zaupnikov ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitev poseben volilni odbor. Ta volilni odbor sestavljajo najstarejši delavci določenega podjetja, ki jih mora biti toliko kolikor je zaupnikov, ki se volijo v določenem podjetju. Poznejše volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov izvajajo delavski in nameščenski zaupniki sami, ki jim je mandat potokelel.

Volilni odbor ne sme imeti manj nego tri člane. Potemtakem se mora volilni odbor v podjetjih, v katerih se ne

ve? Izvesti zakon o kartelih in trustih, kateri so v veliki meri vzrok propadanju našega gospodarstva?

Krvice, ki se danes dogajajo obitno, ne da bi bil za to kdo kaznovan, režejo v meso in kri delovnega ljudstva.

Napraviti je treba red. Gorje, če ga bodo vsi ponižani in razžaljeni delali. Takrat se bo izkazalo, da ne more tvoriti temelj za človeško družbo in gospodarstvo bogastvo, ki ga sne rja.

voli več zaupnikov nego dva, izpopolniti izmed delavcev, ki so najdalje zaposleni v dotičnem podjetju.

Volitve se lahko izvrše po skrajšanem volilnem postopku, če se zedinijo na tak postopek zainteresirane strokovne organizacije delavstva in podjetnikov in če pristanejo na ta sporazum tri petine delavcev dotičnega podjetja, ali po rednem postopku, predpisanem v »Navodilih za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov«. Natančna navodila o postopku v obeh primerih bodo dobili interesi na zahtevo pri Delavski zbornici v Ljubljani.

Po volilnih imenikih se morajo vršiti volitve zaupnikov v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih), ki zaposlujejo najmanj 10 delavcev — nameščenecv, brez ozira na to, komu pripadajo, ali privatnim osebam ali javnim telesom ali se opravljajo stalno ali začasno ali obstoje v obliki glavnih ali postranskih podjetij, ki se opravljajo vzporedno z drugimi podjetji, kakor tudi ali funkcionirajo v obliki popolnih samostalnih podjetij ali pa kot sestavni del poljedelskih in šumskih gospodarstev.

V podjetjih z manj kakor 10 zaposlenimi delavci se določijo zaupniki brez formalnega postopka tako, da sporoče zaupnika delavci poslodavcu in Delavski zbornici.

Zoper nepravilnosti med volitvijo se smejo prizadeti pritožiti v smislu »Navodil« na kr. bansko upravo (Inspekcija dela) in ministrstvo socialne politike.

Stroške, ki izvirajo iz volitev delavskih in nameščenskih zaupnikov in njih namestnikov, nosi Delavska zbornica.

Zastopniki Delavske zbornice in Inspekcije dela smejo v smislu »Navodil« prisostvovati glavnemu volilnemu postopku.

Prestopki članov volilnega odbora, delodajalca in drugih oseb proti »Navodilom« ali zakonu so kaznivi.

Ker je rok za izvedbo volitev zelo kratek, je potrebno, da delavstvo že v mesecu decembru izvrši vse predpriprave, tako da bodo že v prvih dneh januarja prijavljeni volilni odbori inspekciji dela, da jih potrdi in da določi dan volitev. O delovanju delavskih zaupnikov kakor tudi o važnosti njihovih funkcij bomo poročali v naslednjih številkah »Delavske Pravice«. Skupine in zveze, včlanjene v Jugoslovanski strokovni zvez, naj se v svrhu informacij in potrebne volilnega materiala obračajo na Jugoslovansko strokovno zvezo.

Za upravo Merkurja, nameščenske bolniške blagajne v Zagrebu, ki ima svoje članstvo tudi pri nas, se bjevo, kot posnemamo iz listov, hudi boji. V upravi so imeli doslej večino beli (marksisti). Plavi (krščanski nameščenci in razne druge grupe) pa zahtevajo razne spremembe in tudi spremembo volilnega reda. Na seji dne 13. novembra so zmaga plavi, ki so dobili 11 glasov, ker sta se jim pridružila tudi dva marksista, proti 10 glasovom marksistov.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Rudarji

Huda jama. V nedeljo 4. t. m. je bil lep sestanek skupine rudarjev v Laškem. Navzdih je bilo preko 100 tovaršev. — Tovariši iz Trbovelj vprašuje, ali hočemo res pokloniti 100.000 Din Trboveljski za socialne prispevke itd. Povedati moramo, da še ni nikjer teh tisočakov, samo vodstvo rudnika je obljubilo kakih 30.000 Din kot dar TPD. Mi pa smo gospodam svetlovali, da naj te tisočake uporabijo za plačilo prispevkov za brat. skladnico, stanovanja in drugo. Puste pa naj v delu onih 100 delavcev, ki jih hočejo odpustiti. Ker je vendar edino pravilno, da delavci žive od zaslužka, ne pa da pobirajo miloščino. Ker bodo ti delavci na plačah izgubili mesečno 80.000 do 100.000 Din, je 80.000 miloščine kot kaplja v morje.

Elektrotehnični uslužbenci

Uslužbenci elektrarne Zirovnica.

Ze dalje časa se je pri nas govorilo o dopustih, ki bi jih imelo nastopiti večje število delavstva. Tako so dobili vsi delavci prostovoljnih partij 22. nov. 1932 okrožnico, s katero se jih je obvestilo, da morajo 28. nov. t. l. nastopiti daljši dopust. To pa še ni dovolj. Govori se, da bo ukinjena tudi delavnica v Zirovnici. Vse te ukrepe utemeljuje ravnanje KDE s tem, da ni na razpolago potrebnih denarnih sredstev. Gotovo je, da se danes v tej splošni krizi stavlja tudi KDE teže ovire. Toda, ali ne zveni to nekam čudno, da se v istem času, ko se pošilja na dopust navadne delavce, sprejme v delo brez vsake stvarne potrebe novega nadzornika s plačo, ki je enaka zaslužku vseh, ki so zaposleni v delavnici. Poleg tega pa nadzornik, ki je bil sprejet v službo, ni niti naš državljan in se o naši državi prav nič lepo ne izraža. Ali ni dovolj, da nam želi v privatnih podjetjih gospodarijo tuji, sedaj pa še tu.

Glede na to je bila na odločujočih mestih v Ljubljani izvršena z zastopnikom Delavske zbornice uradna intervencija. Prišli smo posebno vlogo, v kateri objasnimo položaj delavstva. Zahtevamo tudi, da naj se dopusti preklicanje in da se naj najdejo sredstva, da se zopet vsaj delno delavci prostovoljnih partij zaposlijo. Poleg tega se je zahtevalo, da se opusti misel ukiniti delavnico. Dobili smo zagotovilo, da se bodo zaposlili v najkrajšem času vsaj najpotrebnejši.

Strokovna skupina uslužbencev deželne elektrarne v Zirovnici sklicuje glede gornje zadeve strokovni sestanek za nedeljo, dne 11. decembra 1932 ob pol deseti uri dopoldne v prostorih gostilne Čop v Zirovnici. Radi važnosti dnevnega reda naproša odbor vse člane, da se sestanka zanesljivo udeležijo.

Lesni delavci

Jurkloster. Sestanek, ki ga je imela dne 4. dec. t. l. naša organizacija, je prav lepo izpadel. Potek sestanka je pokazal, da je bil prav potreben. Po zadnjem izpustu so nekatere osebe izven delavskih vrst delale na to, da bi se organizacija razšla, češ saj ni potrebna. Pa tudi se na drugi način se je delovalo proti organizaciji. Ni čudno, da so postali nekateri tovariši malodušni. Na sestanku smo pa vsa vprašanja temeljito obravnavali, nejasnosti pojasnili, dvome razpršili. Spoznali smo, da se moremo udejstvovati kot delavci edino potem svoje delavske strokovne organizacije. Skrbeli bomo za to, da bodo vsi delavci člani te organizacije. Kajti neorganiziran delavec je istotako sovražnik organizacije in delavstva, kakor neuvideven podjetnik. Zavedne delavce vzgoji le organizacija.

Nameščenci

Dovolj tov. urednik, da priobčim v imenu več ljubljanskih in celjskih članov naše nameščenske organizacije (SZPTNJ) sledeče misli:

V naši organizaciji že nekaj časa sem — približno dve leti — nekaj ni v redu. Ob njeni ustanovitvi je bilo precej življenja in se je lepo razvijala, tako da so nekateri trdili, da je še preveč sestankov in občnih zborov ter vrveža. Članstvo je z organizacijo živelo.

Lansko leto so se izvršile nekatere spremembe v vodstvu, od katerih so se nekateri mnogi obetali. Vendar se je pa videlo, da je bilo več napovedovanj kot pa dejanj. Sestankov ni, prispevkov tudi ne, zapazil se je zastoj. Letos je bil izvoljen nov odbor, v katerem sta dva doktorja. Vendar dovolj učnosti! Gre pa še manj! Razvedelo se je celo, da se en gospod sploh ni potrudil postati član organizacije. Pri letošnjem občnem zboru JSZ je dal odbor zaslanbo opozicijske skupine. Od tedaj pa je kot da bi organizacije več ne bilo. Članarimo še plačujemo, druge delavnosti pa ni!

Nezadovoljni smo s tem položajem, ko vidimo pri vseh organizacijah JSZ živahno vrenje in borbo. Ali naj naša organizacija ponovno shira kot so shirale njene predhodnice po volji delavskih ljudi?

Člani smo nad tem ogorčeni! Če večina odbornikov može ali ne zna delati, naj odstopi in naj napravi prostor drugim ljudem, ki se bodo gotovo našli. Zahtevamo, da se skliče še v mesecu decembru čimprej občni zbor, ki naj izvoli delavljene in zmogljene odbor.

Hočemo dela! Položaj privatnega in trgovskega nameščenstva danes ni tako rožnat, da bi ne potrebovali agilnih organizacij. Podjetja odpuščajo tudi že nameščenice. Zato je na mestu akcija! Pričakujemo, da bo odbor

naši zahtevi ugodil, sicer bo moralo iti članstvo svojo pot, ki mu bo še preostala.

Verus.

Kleparji

KOVINARJI, KLEPARJI, INSTALATERJI.

Sestanek skupine I. K. M. se je vršil v nedeljo, dne 27. novembra v prostorih gostilne »Novi svet«. Kakor navadno, je tudi ta sestanek pokazal, da gre za interese nas in za povzdigo organizacije. Obravnavali smo o zavrnitvi naše kolektivne pogodbe od strani mojstrov. Odločili smo se, da bomo ponovno vložili svoj predlog za kolektivno pogodbo. Sprejeli smo tudi poslovnik, ki predvideva obvezno štednjo članov. Smemo trditi, da je to ena najbolj važnih ustanov, s katere pomočjo si lahko vsak član nekaj prihrani za slučaj brezposelnosti ali bolezni. Tov. tajnik Rozman je v lepih besedah orisal pomen organizacije; kaj je organizacija in zakaj je potrebna. H koncu se je razvila večja debata. Sklenili smo tudi, da se vrši občni zbor dne 18. decembra 1932 v prostorih J. S. Z. Dolžnost vsakega člana je, da se ga udeleži. Člani, kateri so zaostali na članarini, naj čim prej poravnajo. Uradne ure so vsako nedeljo od pol 10 do 12 v pisarni JSZ.

Tajnik.

Viničarji

Centrala. Opozarjamo člane, da je treba tudi v primeru telesne nezgode (zlom roke ali noge itd.) potrditi prijavo po zdravniku ali od bolnice. Dne 30. novembra se je vršila važna seja načelstva in nadzorstva in se je poleg tekočih zadev predvsem pretresalo vprašanje o potrebi lastnega posloja za pisarniške prostore »Strok. zveze viničarjev«.

Javni oziri. Neki in deseterkrat odločilni ljudje zelo radi hudo zamislijo delavstvu že samo to, ako se združuje v svojo strokovno organizacijo. Se bolj pa postanejo črnogledi, ako se potem delavstvo kot organizirano zbira na svoje društvene posvete (sestanke), da si s tem svojo samooprambo le še bolj utrdi, oziroma da tako skupno tudi poudari krivice, katere mu delajo po delodajalcih. To smatrajo naravnost za hujškarijo delavcev in nekaj nevarnega ali celo nedopustnega iz tako zvanih »javnih ozirnov«. Vinogradniki in drugi delodajalci smejo nemoteno svojim delavcem plače odtrgovati in zadrževati, smejo kršiti delavsko zakonodajo, predvsem viničarski red; smejo izdelanega in onemoglega viničarja zavreči kot staro šaro ter ga napoditi iz službe; smejo celo javno na zborovanjih sklepati, kako bi svoje delavce oškodovali in jih še bolj zaslužili. Nikomur od teh še na misel ne pride, da je baš tako početje vprav tista najgriša hujškarija proti

pravicam delavstva, proti obstoječim zakonom, proti množicam, ki dejanski vprav tvorijo naš jugoslovanski narod in da ravno tu najbolj trpe tisti »javni ozirni, ki bi morali ustvarjati pri delavstvu zaupanje v enakovrednost, v zakonodajo države, in ki bi morali dvigati narodnostno zavest vseh delovnih stanov. Tisti, ki je dostikrat tuje po jeziku, ki spravlja sokove naše zemlje in sokove dela našega človeka čez mejo v tujo blagajno, ta sme odirati naprej in tirati v propast in pogin množice našega delavstva. Viničar delavec, ki pa gara, dela in trpi, zraven pa celo življenje še strada, ki si vsaj s pomočjo strokovne organizacije hoče od pomoči, ki zahteva največ to, kar že predpisujejo zakoni, viničarski red, ta naj s tem hujška in krši javni red. Izkoriščevalec naj bi smel tedaj vse storiti, tudi največje krivice, izkoriščani pa ne bi smeli nič in če bi ga obesili na prvi drog ob cesti, ker si pač nekateri tako predstavljajo »javne ozirne«. Gospodje! »Hvala lepa tedaj za tak družabni red in za take »javne ozirne«, kličemo stotisoči in milijoni prizadetih in preganjenih. Tudi delavstvo ima svoje ozire, če jih ima kapitalist, oziroma tisti, ki se danes tako presneto boji, da se ne bi skrivil vsaj las krivičnim od strani pravice.

NASE HALOZE.

Zavrč. Sestanek na 27. nov. ni bil dovoljen. Vršila se je seja strokovnega odbora. Zastopniki skupine Sv. Barbare v Halozah so marljivo posegali v debato. Predvsem so podčrtavali velik pomen združništva. Hočejo imeti lastno poslovalnico »Viničarske kreditne zadruge«. — Lazar Ivan je bil 44 let viničar na enem mestu. Sedaj obnemoglega in starega pa tirajo iz službe po krivdi maščevalnosti lastnega sina, kateri je natvezel gospodarju o svojem očetu neresnične vesti. Tajništvo zveze je napravilo pismeno intervencijo pri velečinogradniku G. Ulmu, da ga v službi obdrži. — Viničarju Kokoč Stefanu iz Turškega vrha noče gospodar plačati dela za drugo kop. Pravi, kdor je rekel viničarju to delati, ta mu naj plača. Dajal pa mu je še pijače, ko so kopali. Končno pa mu je dne 16. septembra brez vzroka odpovedal službo. Predlagana je že viničarska komisija. Kaj vse bi se nam godilo strašnega, če ne bi imeli strokovne organizacije in viničarskega reda.

St. Vid pri Ptuj. Viničar Kranjc Jozef je pripeljal seboj 20 centov sena, proč peljati pa ni smel nič. Pogojen je bil za eno svojo kravo, kmalu, ko se je vsell, pa jo je moral prodati in rediti samo gospodarjevo živino. Koruzinje od treh let nazaj je gospodarica obljubila, da bo viničarju plačala, dobil pa še ni niti ene pare. Nagrade ni dobil že štiri leta. Sedaj je po organizaciji bil

vložen predlog, da se skliče viničarska komisija.

Sv. Trojica v Halozah. Ker g. Zarčič po sklepu viničarske komisije ni maral izplačati viničarju tov. Polancu, kar mu gre, je to zadevo izročil odvjetniku, na kar pa je takoj dobil svoj denar 1000 Din. — Tov. Papežu, ki si je zlomil nogo, je bila priznana in izplačana nezgodna podpora 100 Din. — Na seji strokovnega odbora se je predvsem poudarjala potreba dobrih zaupnikov skupine. Tudi v St. Vidu in v Leskovicu se mora organizirati skupina S. Z. V.

Delavska mladina

Krekova družina Sv. Peter-Ljubljana.

Dne 22. novembra t. l. se je vršil redni občni zbor družine, ki je bil zelo živahen in je dobro uspel. Naš tovariš predsednik Kordin France je podal izčrpano poročilo o delovanju družine in konstatiral, da je stari odbor glede na razne težave in zapreke brez vsake opore od strani Centrale v polni meri vršil svojo dolžnost. Kdor je pri delu sodeloval, kdor je društvene sestanke redno obiskoval in kdor se je za delovanje in gospodarski položaj šentpeterske Krekove družine zanimal, ta ve, da stari odbor s tako skromnimi sredstvi in v tako pičlo odmerjenem času, ki ga je imela družina na razpolago, več kot je storil, storiti ni mogel. Omenjal je tudi, da je imelo društvo več prireditelj, med katerimi je bila razstava ob 40-letnici Krekove mladine. Ob desetletnici je prejela družina več čestitk. Najbolj jo je razveselilo bodrilno pismo prevz. nadškofa dr. A. B. Jegliča, starega prijatelja delavske mladine. Poročevalec se je spominjal tudi 15-letnice smrti pok. dr. Jan. Ev. Kreka, ki jo je družina proslavila. H koncu je izrazil željo, da naj novi odbor v bodočem poslovnem letu zastavi vse sile in moči v procvit šentpeterske Krekove družine in da stori čim več, da se razširi Kršč. soc. delavski pokret. Nato je podal tajniško poročilo tov. Sovene France.

V svojem točnem in podrobnem poročilu nam je podal jasno sliko o notranjem poslovanju družine, o finančnih in drugih težavah, s katerimi se je moral boriti odbor. Večkrat je moral sam poseči v žep, ako je hotel zadostiti finančnim potrebam družine. Iz njegovega poročila je bilo tudi razvidno, da se je stari odbor, zavedajoč se potrebe delavske skupnosti, prizadeval za skupno delovanje z vsemi v to v poštev prihajajočimi faktori. Radi tega sta on in tov. Kordin pri centralnem obč. zboru vstopila v centralni odbor, iz katerega sta pa izstopila.

Po poročilu blagajnika je izreklo nadzorstvo odboru absolutorij, nakar se je po 10 minutnem odmoru vršila volitev novega odbora, nato se je prešlo k slučajnostim

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov v izvirniku: Mountain City)

Jed se je obotavljal. »Teško mi je pripovedovati. Pogledajte, kancler je star gospod, in bojim se, da se nagiba h konservativnemu mišljenju.

»Kaj ne poveste!«

»Ja sir. Zdi se mi, da meni, da je agrarna reforma nekaj zelo nevarnega in da ne gre, da bi na univerzi govorili o njej. Misli, če bi nekateri od njegovih bogatih zaščitnikov to zvedeli, bi ga nič več ne sprejeli.«

»Tako, to je rekel?« Opomba je vzbujala mru. Warrenerja očito dosti zabave, zakaj njegova debelo oblazinjena lica so lezla v smeh. »In kaj je še dejal?«

»No, saj veste, govoril je z mano zaupno in mislim, da bi ne bilo dostojno, če bi vse ponavljal. Stvar je taka, da ni voljan osnovati stolice za agrarno reformo.«

»Niti ne, da bi razlagal, kaj je agrarna reforma?«

»Zdi se mi, da smatra za pametneje, da sploh ni govora o tem, sir. Jaz to lahko razumem, ker sem sam šel v mestno knjižnico in sem tam nekaj stvari prebral. Pa vidim, da ni prav lahko izogniti se dokazom.«

Spet veseli smehljaj na sosedovem obrazu. »Pa se vam zdi zanimivo, he? Vas je prepričalo?«

»No, mr. Warren, saj boste razumeli, nisem vaju novih zamisli. Vzgojen sem zelo versko in tega človek ne reši namah. A rad bi se natančneje poučil.«

»Kaj ste pa brali?« Ko mu je Jed povedal naslov zvezka, je dejal: »Poznam; toda morali bi brati.« Napredek in uboštvo, to je sveto pismo agrarnih reformerjev, tam je vse.«

Jed je obljubil, da bo delo prebral in stari gospod je očrtal vsebino in mu pripovedoval, kako je nastalo — pripovedoval mu je to in ono o Henryu Georgeu in o njegovem čudovitem nauku, po katerem bi bilo mogoče zatreti tu na zemlji uboštvo in krivičnost. Jed je poslušal in mu vrget tu pa tam vljučno besedo in mr. Warren je govoril in govoril in govoril. Jedu je bilo jasno, da mu v prihodnje niti malo ne bo težko vsako poljubno uro prestopiti prag tega poslopja iz peččenca, — v kolikor bi bil pripravljen poslušati nauke Henrya Georgea in dokler bi kazal znake, da je na poti spreobrnjenja, pa naj bi bilo še tako počasno.

Mr. Warren je govoril, dokler mu ni dogorela cigara. Potem si je prižgal drugo in govoril, dokler mu ni ugasnila še ta zaradi pomanjkljive oskrbe. Z dokajšnjim naporom se je potegnil iz globokega naslanjača, pokazal Jedu sliko svojega bradastega preroka, pokazal izvod prve izdaje svetega pisma agrarnih reformerjev z lastnoročnim prerokovim posvetilom, kakor se spodobi. Potem je odprl predal, kjer je imel celo zalogo zvezkov in jih nekaj izbral za svojega

novega spreobrnjenca. Zabaval se tako izborno, da bi bil rad klepetal ves večer. Tedaj pa je prišla postrežnica in javila, da je miss Lucile dejala, da je čas preobleči se za večerjo. Mr. Warren je torej Jedu stisnil roko in ga pozval, naj spet pride, ko bo prebral vse, kar mu je dal. Obiskovalec je obljubil in odšel z zavestjo, da je v tem hoksanju z usodo spet dobil rundo.

III.

Jed je prestudiral vse zvezke in štiri dni krotil svojo nedoučkanost. Potem je sklenil tvegati obisk ob pol desetih zvečer. »Butler« ga je zdaj sprejel zelo milostno, saj sta bila že stara prijatelja. Brez vsakega uvodnega vprašanja ga je pozval, naj sede, mu javil, da ga bo milostni gospod sprejel in je pustil, da je Jed sam našel pot do knjižnice.

Mr. Warren je sedel v istem stolu kakor zadnjič, položil je svinčnik v knjigo, katero je tačas bral in dejal, da ga zelo veseli, ko vidi svojega obiskovalca. Obiskovalec je poročal o snovi, ki jo je obdelal, napravil nekaj razumnih opomb in stavil nekaj razumljivih vprašanj, — in tako se je stari gospod razvnel. Ko je trajal razgovor eno uro dolgo, si je Jed dejal, da je Warren že dovolj razvnet in da je čas za naslednji korak.

»Mr. Warren,« je rekel, »nekoliko mi je nerodno, obrniti se na vas, ker se mi zdi, da imate zelo dosti skrbi. Toda stojim pred vprašanjem odločitve, kaj bom delal to poletje. Zato sem si mislil, da bi bili morda vi tako prijazni, da bi me hoteli poslušati in mi svetovati.«

Mr. Warren je bil res tako prijazen; in Jed je pripovedoval o svojem hrepenenju (ki menda vendar ni nedostojno), da bi napredoval v svetu in da ne bi životaril v nevednosti. Da je resen človek, ki bo vse, česar se loti, opravljal s pozornostjo. Nekeč je slišal mra. Crumbacka — mr. Crumback je predsednik First-National-Banke v Zionu in ustanovitelj štiriletnega prostega mesta na univerzi, ki ga je Jed dobil pri tekmi na višji šoli v Zionu, — mr. Crumback torej je izjavil, da je za vsakega upravno zaposlenega ali s posestvi oblagodarjenega človeka zlasti težko najti koga, komur bi lahko odstopil nekaj odgovornosti; lahko je dobiti ljudi, ki vrše naročila in ukaze, težko pa take, ki bi imeli dovolj možganov, da bi sami velevali. Za Jeda je enkrat ena, da pripada poslednjim; priučil se bo svojem delu, naj bo že tako ali tako in se komurkoli tako prisluzil, da ga ne bo mogel pogrešati. Morda bi mr. Warren s svojo mnogostransko podjetnostjo potreboval takega človeka.

Mr. Warren je pomislil in potem odgovoril. Čisto naravno je, da hoče Jed napredovati. On, Warren, trenutno nima v svojem uradu nobenega mesta na razpolago in mu tudi ne more nič nasvetovati. A zna ceniti Jedove resne namene in se bo poskusil česa spomniti. Za ta čas, pa če je obiskovalec v stiski, bi mu pač rad nekaj posodil.

K zaključku debate je tov. Burkeljc pozival novi odbor, da naj si prizadeva in stori vse, da pritegne k društvenemu delovanju delavsko mladino, katero je potreba delav-

Doma in po svetu

Občinski zakon, ki je bil že v razpravi v odboru narodne skupščine, je vlada umaknila in bo predložila nov osnutek.

Pod zaščito člena 5. so bili postavljeni tile denarni zavodi: Valjevska okružna banka, Mestna hranilnica v Osijeku in Gradska štedionica v Splitu.

Francija je podpisala z Rusijo pogodbo o nenapadanju, podobno kot je to storila Poljska. Francoske desničarske skupine jo označujejo kot velik uspeh sovjetov, pred katerimi je moral kloniti kapitalistični zapad. Sovjeti res nočejo vojne, njihova prva skrb je gospodarska in socialna uvrstitev Rusije. — Tej pogodbi bo skoraj gotovo sledila tudi trgovinska pogodba.

Amerika zahteva plačilo zapadlih obrovov vojnih dolgov navzlic vsem spomenicam, ki so jih ji poslale Anglija, Francija in druge države. Zato je angleški funt že začel padati.

Razorožitvena komedija se vrši še kar naprej. Nemčija je zopet pripravljena razpravljati o razorožitvi, če se ji dovolijo spremembe v dosedanjem vojnem proračunu, le tega v telu petih let ne bo zvišala. Istočasno pa poročajo o načrtih, koliko misli znižati svojo armado Amerika in da Italija zopet gradi nove vojne ladje.

Liubezen, ne sovraštvo

»Tretji sovražnik delavca pa je tisti človek, ki misli, da ima borbo za delavske pravice v zakupu in skrbno pazi, da mu kdo ne poseže v to polje... Sovraštvo je njegovo orodje.«

»Slovenec«, 27. nov. 1932.

Gornje besede moramo v celoti podčrtati. Ali nimamo polno zgledov iz marksističnih in raznih političnih vrst, ki nam to dokazujejo? Dokazujejo, da delo posameznikov, ki se vtihotapijo v ljudske množice, ni drugega, kot skrb za samega sebe, je le prenogokrat borba poslanski mandat. Vprav v politiki se more mnogo grešiti, politika in politična slava sta zelo zapeljivi in sta že marsikomu vzeli ideale. Nerealna politika, ki ni bila odvisna od volje organiziranega malega človeka, je več škodila kot koristila. Če gre za delovanje posamezne osebe, moramo gornji stavek potrditi.

Vendar pa bi citirana trditev mogla koga privedi v zmotu. Pri delavstvu prav za prav ne odločajo osebe, temveč skupnost in oni krog, ki ga delavstvo izbere za svoje vodstvo.

Rešitev delavskega vprašanja ni zadeva te ali one osebe. V začetku je bilo brez dvoma vsaj deloma tako. Dr. Krek n. pr. pri nas ni skušal pridržati vsega dela za delavstvo zase, ker dobro je vedel, da je potrebno delavstvu za doseg ciljev gibanje, delavsko gibanje. To je kajpada avtonomno. Njegovo jedro je pa organizirano delavstvo, so delavske strokovne organizacije. Jasno je, da morejo le one odločati o ciljih gibanja, ker imajo delavsko elito. Okrog njih pa se morejo zgrinjati tudi elementi, ki ne nosijo delavskega in nameščenskega značaja, če priznajo cilje gibanja in zanje delajo.

O sebi more organizirano delavstvo in nameščentvo samo odločati po svojih organih. Ne rabi sufferjev iz advokatskih vrst. Kaj bi rekli inženirji, če bi jim nekoga dne, recimo duhovniki, začeli predpisovati cilje in pota ali pa bi se zgodilo obratno. Bili bi ogorčeni in bi gotovo energično odklonili vmešavanje v svoje

skemu položaju primerno vzgojiti in ki mora biti siguran fundament boljše bodočnosti delavstva.

V Belgiji so bile volitve v nedeljo 27. novembra. Dobili so: Socialisti 73 mandator (preje 70), katoliške stranke 79 (preje 76), liberalci 24 (28), flamski nacionalisti 8 (11), komunisti 3 (1). Katoliške stranke so pridobile, ker so svoje liste vezale. Belgijski socialisti hodijo ista pota kot avstrijski in so močno levo usmerjeni, zato se komunisti ne morejo tako razviti, a so vendar sijajno napredovali. Očividno je popoln poraz liberalnih strank, ki vsepovsod vztrajno izginjajo, iz enostavnega razloga, ker so se preživele in nimajo sploh nikake idejne zasnove več.

Med Italijo in Turčijo so se vršila pogajanja o posojilu 30 milijonov lir. Ta pogajanja pa so se zadnje dni razbila.

Italija hoče z novim zakonom o industriji dobiti nad njo kontrolo. Z novim zakonom bo uveljavljeno, da le vlada dovoljuje ustanavljanje novih in razširitev starih tovarn. — Iz fašistične stranke je bil izključen bivši glavni tajnik stranke Turatli, ker je nastopil proti Mussoliniju.

Z Bolgarijo je nastal spor zaradi obmejnih spopadov. Jugoslov. vlada je zahtevala sklicanje mešane komisije, Bolgarija pa v to ne privoli. Sedaj je jugosl. vlada začela razveljavljati del pogodb o obmejnih odnosih. Spor je resnega značaja.

stvari. Ali je morda delavstvo in njegova organizacija brezpravna para, ob katero se sme vsakdo obregnuti in mu ukazovati?

Vsa javnost mora vedeti, da sloni avtonomija ročnega in duševnega delavstva v človeški družbi na principu, da ima ono lasten značaj in svoje potrebe. Nihče ne bo prinesel delavstvu njegovih pravic na krožniku! Za vse se mora šele boriti. Borba je smisel delavskega gibanja! Delavstvo hoče svojo pravico, kot je zahteval kmet svojo pravdo! Tudi kmetu nekoč graščak ni priznal pravice do samostojnosti in do boja. Toda, ker se je kmet boril in umiral za svojo pravdo, je končno zmagal in se otrešal graščinskega jarma!

Gospodje tega ne razumejo! Ne razumejo, da delavstvo ne išče miloščine! Ne razumejo, da je delavstvu le do dela in dostojne eksistence. Pri delavstvu ne gre za caritas, ta je za berače in delane zmožne. Le tem obojem morejo pomagati dobrotniki, delavstvo in nameščentvo pa ne potrebuje dobrotnikov, temveč kvečjemu ljudi, ki se bodo postavili na razpolago za delo v strokovni organizaciji in vršili delo, ki jim ga bo organizacija odkazala. Delo za delavstvo in njegovo pravico je možno le v in preko njegove organizacije! Kar se dela izven nje oziroma proti njeni volji, bo pa slabo narejeno ali pa sploh ne bo v skladu z resničnimi potrebami.

Ljudje, ki pišejo o tretjevrstnih delavskih škodljivcih, bi se morali potruditi v sosednjo Avstrijo, Nemčijo, Francijo, Holandsko in Belgijo. Če ne bodo študirali le verskih bratovščin, ampak bodo vprašali tudi za strokovne organizacije in se bodo potrudili v njihova tajništva — v črno tovarno že ne bo treba iti — bodo mogli kmalu ugotoviti, da obstojajo tudi v naštetih državah krščanske strokovne organizacije, ki so vzele borbo za delavske pravice popolnoma v zakup in tega zakupa nikomur ne prepušče. Njihovi stotisoči čvrsto branijo svojo samostojnost s parolo: **Pravico — ne miloščine!**

—anf.

Jasna slika — nerazumljivega postopanja

Huda jama, 4. dec.

15. nov. je bilo razglašeno, da je odpuščena ena petina rudarjev. Delavstvo je sklenilo na zborovanju 20. nov., da je pripravljeno na žrtve, tako da delajo vsi eno petino manj, samo da se vsi zaposle. Gospodi okoli vodstva rudnika pa ta nesebičen sklep delavstva ni bil po volji. Ker so pa vedeli, da vsa pošteno misleča javnost brez razlikie odobrava sklep delavstva, zato so si izbrali drugo sredstvo, ki naj bi one, ki hočejo redukcijo, v javnosti pokazalo kot največje človekoljube in prijatelje delavstva. 23. nov. je bil na delavstvo izdan razglas, v katerem **rotijo** pri Sv. Barbari in citirajo svetopisemske

izreke n. pr. dajte, »ker ne veste ne ure ne dneva« kdaj tudi vas doleti in na koncu »bodite usmiljeni, da boste usmiljenje dosegli.«

Tovariš, ki je prišel iz čakalnice, kjer se je prečital razglas, je pljunil, meneč, kaj takega pa še menda nima primere daleč na okrog.

Za 24. nov. pa je bil v Laškem sklican sestanek, na katerem se naj podvzamejo nujni koraki za podpiranje nezaposlenih, namreč onih, ki so bili reducirani. Vabile so se vse mogoče korporacije, še celo na delavske strokovne organizacije niso pozabili. Medtem, ko je zastopnik celokupnega rudarskega delavstva iz Hude jame naglašal, da je

vendar nerazumljivo, zakaj si TPD ozir. vodstvo rudnika ne osvoji delavskega predloga, so gg. ravnatelj Kloc, rudniški nameščene Golob, Kajtna, Gabrič in pa Kaple, vedno vneti zagovorniki TPD dokazovali, kako nujno je, da se zbira za odpusčene. Seveda, da bi se tako zabrisala redukcija. Nobeden se ni dotaknil redukcije in odkrito izjavil: Slovenci, dajte, zbirajte za tiste, ki smo jih vroli na ceste iz ljubezni do tujega kapitalizma! — Prav je imel tisti, ki je rekel: To postopanje je podobno veleposestniku, ki je imel 10 hlapcev, kateri so mu spomladaj se jali, poleti oddelevali, v jeseni spravili pridelke pod streho. Takrat pa se ta človek spomni, zakaj pa bi križa tudi njemu ne mogla nič koristiti. Pa odpusti 5 manj zmožnih starih hlapcev iz službe, vrže jih na ceste. Potem pa skliče skupaj vse revne sosede, pa še kakoga uglednega prijatelja in jih roti pri bogu in svetnikih: »Dajte, pomagajte vendar, da onih 5 ne pogine od gladi.« Jasna slika.

Dne 28. nov. je bila pri tuk. ravnateljstvu razprava, katero je sklicalo rud. glavarstvo. Zastopnik rud. glav. g. ing. Zupančič,

Generalska diktatura v Nemčiji

Nemška kapitalistična reakcija, katero so dosedaj zavestno ali ne, hote ali nehote podpirale meščanske stranke in katero je nemška socialna demokracija tolerirala, je krenila te dni v zadnjo etapo.

Vse vlade in državni zbori od l. 1918. pa do l. 1932. niso mogli zavreti katastrofalnega razvoja, ki je nemški narod privedel v skrajno politično zagato. Domače razmere so razdrapane kot maločke v drugi evropski državi. Politični umori in poboji so še vedno vsakodnevni. Brezposelnost in beda se množita, širi se popolno obubožanje najširših ljudskih slojev. Duhovna razbitost pa je še večja. Javna politična morala je padla na ničlo. Vsi poskusi, priti v okom zlu z reakcionarnimi ukrepi in zasilnimi naredbami, niso uspeli. S tem je začel že centurmas Brünig. Že ta je pogosto uporabljal § 48. Bil je to uvod v zadnji kurz reakcije, ki je privedel do »predsedniških« vlad, do izločitve ljudske volje, do diktatorskih odredb proti masam. Ljudstvo so pošiljali od enih volitev na druge, a »rešitve« ni bilo nobene.

Pred zadnjimi volitvami je bilo že čisto gotovo, da ne bodo prinesle nobene odločitve. Nasprotno! Bilo je gotovo, da bodo razgalile vso nemoč današnjega parlamentarizma in sedanjih strank.

Papenova vlada je odstopila. To je mogla prav mirne duše, ker je reakcija prav točno vedela, da stranke ne bodo mogle postaviti parlamentarne vlade. Načrt reakcije je bil zvit. In časopisje od prelata Kaasa do Hitlerja in socialista Breitscheida je dokazalo vso svojo površnost, ko je označevalo ta »odstop« kot »ljudsko zmago« in ga proglasalo za svojo zaslugo. V resnici pa je šlo le za igro reakcije, ki je bila točno domnjena. Papen je šel, reakcija pa vlada še naprej. Za fronto so stali trije »akterji«: Hugenberg, Stülpnagel in Schleicher. Po njihovem načrtu je bilo treba tako eksercirati, da bo ljudstvo uvidelo nujnost čiste predsedniške vlade, diktatorske vladajoče sile. Treba je bilo najprej razgaliti in onemogočiti stranke. In sicer najprej Hitlerja, »voditelja« največje stranke, za njim pa — Kaasa, voditelja najbolj vplivne in solidne meščanske kapitalistične stranke. Hitler je moral doživeti blamažo, nato pa moral še Kaas dokazati nesposobnost parlamenta.

Ta igra se je akterjem sijajno posrečila. Hitler je šel na led. Hindenburgovi pogoji so bili za narodne socialiste past. In Hitler je zlezal vanjo, ker se je postavil na parlamentarna tla, na stališče zakonitosti, naj bi dokazal, da se zna na tem terenu boriti. In vprav on sam je moral svojo lastno politiko privedi do absurda, kajti edini izhod, katerega je našel, je bila — predsedniška vlada. Kaj drugega pa reakcija ni hotela. Hitler sam je pokazal pot k diktaturi, — ki pa ne bo Hitlerjeva, fašistična, ampak — Schleicherjeva, vojaška diktatura. Danes je Schleicherjev kabinet edini izhod za reakcijo.

Z ozirom na to, da bo tako razvoj pospešen, moremo Schleicherjev kabinet pozdraviti. Kajti Schleicher je bil doslej vedno v ozadju kot najmočnejši mož — sedaj pa mora čisto v ospredje, med kanclerje sedanjega sistema in že danes bi se mu moglo prorokovati, da bo še hitreje na koncu s svojo latinščino kot so bili prejšnji kanclerji.

Zanimivo pri vsem tem je, da sta katoliški centum in kat. bavarska ljudska stranka takoj izjavila svojo pripravljenost, da ga podpirata. Pri današnji usmeritvi teh strank kaj drugega skoraj ni bilo pričakovati. Kajti ti dve stranki

ki je predsedoval, je omenil, da je pri pregledu rudnika ugotovil, da Kuretno polje ni v tako neugodnem stanju, da bi bil povod za opustitev, da pa na žalost nima nobenega zakonitega temelja, da bi mogel TPD prisiliti, da mora obratovati, oz. pridobivati premog v poljih, ki jih je opustila. G. ravnatelj je seveda omenjal, da se mora delavstvo odpustiti zaradi nerentabilnosti onih polj, ki se zapro, radi premajhne storitve itd. Predsednik II. skupine je utemeljeval delavski predlog, da se delavstvo zamenjava oz. dala 4 ali pet tednov, potem pa enega praznuje. Zastopniki TPD, med katerimi je bil tudi bivši veliki župan g. Sporn, absolutno niso hoteli pristati na predlog delavskih delegatov.

Nato so se delavski delegatje posvetovali. Po posvetovanju so se pogajali zato, da se prekliche redukcije vsaj za one, ki nimajo niti najskromnejših sredstev za preživljanje. Pa tudi teh sklepov se gospodom pri TPD ne ljubi izpolniti. Kolo časa pa se suče in smo uverjeni, da pridejo trenutki, ko se tudi nam delavcem ne bo ljubilo izpolniti želje gospodov okoli TPD.

sta, kot pravi Američan Knickerbocker, torej čisto nepristranska oseba, v knjigi »Nemčija tako ali tako«, po svojem bistvu in po svoji naravi pravi temelj nemškega kapitalizma. Pa vendar! Kje je tista toliko poudarjana »katoliška demokracija«, kje so načela, kje je doslednost?! Katoliške ljudske stranke izrekajo pripravljenost, podpirati vojaško diktaturo kot najbolj črno reakcijo in zadnje orodje kapitalizma, ki hoče vladati nad izkoriščanimi množicami delovnega ljudstva! Mar mora res biti katoličan političen reaktionar? Mar je ta reaktionar res bitna lastnost današnjega katolicizma? Zdi se nam, da vse take in podobne usodne zablode izhajajo iz tiste grozno zmotne miselnosti, v kateri žive danes voditelji katolicinov, da v politiki ne odločuje ideja, ampak oblast. Da se je torej treba za pravice katolištva boriti ne s silo v ljudstvu zasidrane in organizirane ideje, ampak edinole s politično oblastjo, za doseg katere je ideja, so programi in ljudska organizacije le sredstvo. Tudi za ceno pogaženja osnovnih načel. — Seveda je poleg tega precej res, kar pravi ameriški opazovalec glede socialne in gospodarske orientacije katoliških strank ne samo v Nemčiji, ampak v vsej Evropi. Te stranke so dejansko tako vraščene v današnji družabni sistem, da so pač postale njegov steber. Njihova miselnost je vseskozi meščanska, kapitalistična in njihovi voditelji so zvezani z njo z dušo in srcem. Pred temi dejstvi si ne more in ne sme zapirati oči nobeden, kdor hoče ustvarjati novo bodočnost. — To je bilo potrebno povedati ob tej priliki, ko je zopet ena katoliška ljudska stranka v svoji načelni liniji popolnoma odrekla.

Kaj bo? Hitler napoveduje boj! Soc. demokracija gotovo ne bo podpirala generalske diktature, če noče vse izgubiti. Torej nobene večine v parlamentu za Schleicherjev kabinet — in sploh za noben kabinet več. Ta vlada more delati le brez parlamenta in tudi bo. Pravijo, da bo Schleicher revidiral zasilne navedbe. Tudi napram veleposestnikom da zastopa drugo stališče kot Papen. Bojda »simpatizira« tudi z nekimi podržavljenji oziroma »socializacijami«, za kar se potegujejo strokovne zveze.

Dejansko pa se Schleicherjeva vlada opira in se bo opirala na b a j o n e t o! Ali pa so bajoneti garancija za stabilnost. Gotovo se bo nastopalo z brutalno silo proti levičarjem, posebno proti komunistom.

Vse kaže, da ne bo pomagala nobena politična mahinacija več. Gotovo je, da po dosedanjem sistemu ne bo šlo več!

Zajtrkovalnica, vinarna nudi razna dobra štajerska in dalmatinska vina. Delikatese vse vrste. Specerijsko blago najbolje v zalogi in v lastni prazarni vedno sveže prazna kava, na željo tudi mleto, dobite najceneje samo pri

F. R. KOVAČIČ

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta št. 32

**LEGAT
KAVA**

Specerija, delikatese, zajtrkovalnica Ljubljana, M. c. 28.

dnevno sveža iz lastne novodobne prazarne.

Stanovanjsko vprašanje

Nedavno so se vršili v Ljubljani in drugod protestni shodi stanovanjskih najemnikov. V Ljubljani je podpisala vabilo na shod tudi JSZ poleg ostalih strokovnih organizacij. Ker pa je predmet važen in ne gre le za samo znižanje najemnin, se moramo z njim nekoliko več baviti.

Stanovanjski najemniki naglašajo, da so najemnine previsoke. Ta trditev je več ali manj upravičena. To zato, ker je določitev višine najemnine individualna zadeva vsakega hišnega posestnika posebej. Vsak hišni posestnik svobodno trži s svojimi stanovanji. Stanovanje odda onemu ponudniku, ki več zanj ponudi. Ne vpraša, če je višina najemnine pravična ali ne. Torej princip, ki popolnoma odgovarja današnjemu splošnemu gospodarskemu sistemu in pohlepu po čim večjem dobičku. Posestniki gredo še dalje. Na račun svojih najemnikov si popravljajo tudi hiše. Malokateri posestnik prevzame nase stroške za popravilo ali prenovitev hiše in stanovanj. Vse te stroške morajo nositi stranke same, posestnikom pa raste njihov kapital, ki je naložen v hišah. Bele vrane so oni, ki ne postopajo tako.

Stroški za stanovanje tvorijo prevelik odstotek pri stroških za življenjske potrebe našega delavca in nameščenca. Radi tega trpi njegova prehrana, prikrasiti si mora na izdatkih za obleko itd. Plače padajo, cene nekaterih življenjskih potrebščin celo rastejo, najemnine se pa ne ganejo s svoje višine. Nekdanji opomin oblasti, naj posestniki prostovoljno znižajo najemnine, ni imel uspeha. Jasno je, da je potrebna radi tega uporaba sile, ki naj razmere izravnava.

Pri tem je zanimivo še drugo:

Stanovanjsko vprašanje se rešuje pri nas popolnoma kapitalistično in nepravilno. Če upoštevamo samo Ljubljano, moramo ugotoviti, da je od javnih ustanov občina le deloma in le v nekaj slučajih šla pravo pot. To je bilo, ko je zidala kolonije malih štiristanovanjskih hišic. Drugače pa zida občina in druge ustanove le stanovanjske kolose (rdeča hiša, nebotičnik, meksika).

Mnenja smo, da potrebuje deloven človek lasten dom, v katerem se more popolnoma svobodno razmahniti, ali pa se mu mora dati nedrugo stanovanje. Duševnega in telesnega razmaha gotovo nima v temnem in majhnem stanovanju.

Stari način zidanja hiš nas pri tem ne sme motiti. Srednjeveška doba je zahtevala radi nevarnih časov tesno grupi-

ranje mestnih in trških hiš. Mestno obzidje ni dopuščalo mestu razmaha na širino. Ta način zidave je meščanu ostal do nastopa modernega kapitalizma in nastanka delavskih množic. Delavec-najemnik je občutil kapitalistično silo v vsem svojem življenju — tudi v drage in neprikladnem stanovanju. Občutil jo še danes, ker se razmere bistveno niso spremenile.

Stanovanjski kolosi ne odpravljajo stanovanjske bede. Ker se grade v centrih mest, imajo navadno tudi le večja stanovanja, ki jih mali človek s svojimi dohodki ne more plačevati. Prilicje kolosa se navadno priredi tudi za poslovne lokale z namenom, da »hiša več ne«. Posledica tega je, da stanovanja (večja in dražja) ostanejo prazna, denar se je zazidal, proletarci so pa še vedno brezdomci.

Tudi v stanovanjskem vprašanju so šli zadrugarji naprej v pojmovanju edine rešitve problema: Delovni ljudje, ki jim ni vseeno, kje so danes ali jutri, ki zmorejo nekaj korajže, zatajevanja in vztrajnosti, naj se združijo v zadrugi in naj gredo za skupnim ciljem — postaviti si male domove. Žalibog tudi zadrugarji vedno ne uveljavljajo principa postavitev lastnega doma, kar pa se tudi večkrat maščuje. Da: Maščuje se tudi danes! V dobi padanja med lastniki večstanovanjskih hiš ne zmorejo bremena, ki so si ga naložili, ker ne morejo oddajati stanovanj po najemninah, ki so jih v naprej skalkulirali, dočim lastnikov enostanovanjskih hiš kriza ni zadela tako hudo. Polovičarstvo ni nikjer dobro!

Idealno združno stanovanjsko gibanje se je laže uveljavilo pred vojno kot po vojni, ko so prejemki padli napram izdatkom. Če je gradbeno združništvo lahko pred vojno izhajalo brez javne pomoči, to posebno zadnje čase ne more. Danes ne more biti priden deloven človek z nekoliko večjo možnostjo eksistence kljub dobri volji spraviti skupaj potreben kapital, s katerim bi si postavil dom s pomočjo zadruga, če mu nikdo ne nudi denarne pomoči v tej ali oni obliki (podpora pri obrestih, garancija za posojilo itd.). Zato pa je danes združno stavbeno gibanje upravičeno, da zahteva pomoč od onih, ki kapital imajo. Nekaj časa so bili znaki, ki so združnike bodrili k delu (načrti samouprave). Kmalu pa je še nada prenehala. Sedaj je teže onim, ki so zidali z upanjem v srečo, kot pa onim srečnikom, ki upanja niso imeli.

Mislím, da bi Pokojniški zavod in občina storila bolje, če denarja ne bi in-

vestirala v (za naše razmere) nepotrebne nebotičnike in kasarne, ampak bi predvsem dala na razpolago svoj kapital članom zadrug in tako podprla njihove napore. Posojen denar ne bi bil izgubljen, ampak bi se vračal in bi bil socialno dobro naložen. Stanovanjsko vprašanje bi bilo v tem primeru bolje reševano, imetnika kapitala pa ne bi imela skrbi, ki ju že in ju še bodo morale. Ljubljana sicer ne bi imela nebotičnika (ki Slovencev ne bi storil večjih) in rdečih hiš, pač pa bi stalo na ljubljanski periferiji precej desetih malih hišic, v katerih bi bivali srečni ljudje.

Gotovo ni še vse zamujeno. Na vsakem izmed nas pa je, da vedno poudarja nesmisel napačnih sistemov reševanja vprašanj, ki so zasidrana v nesocialnem pojmovanju človeka in propagira človeka dostojno rešitev — tudi v stanovanjskem vprašanju. —ani.

Kaj hočemo?

Koliko se je že pisalo in govorilo o današnji gospodarski krizi, toda v bistvu se še ni ukrenilo ničesar za njeno omiljenje. Nasprotno. Zdi se, da se gotov del človeške družbe silno trudi, da bi se ta sistem, ki je povzročil vso to bedo, še nadalje ohranil. O krščanski pravičnosti ni torej govora.

Se celo tisti, katerim je dalo delavstvo svoje zaupanje in jih je poslalo v javnost, da se bore tudi za njegove pravice, mirno gledajo, kako se delavcu trga zadnji košček kruha. Kaj nam pomagajo samo lepe besede in prazne fraze, hočemo tudi dejanja.

Mi delavci ne zahtevamo drugega, kakor kruha. Toda pobiramo le drobtinice kot svoj čas Lazar od mize bogatinov. Vzemimo samo primer tovarne podpetnikov v Rimskih toplicah in tovarne v Jurkloštru. Tu je delavstvo tako sramotno plačano, kakor menda nikjer drugod. Podjetnik se ne zadovolji s 50% dobičkom, temveč hoče imeti neomejen dobiček. In še jadrkuje. Toda zakaj? Zato, ker ima na vseh važnih mestih nastavljene inozemce, ker le ti lahko intenzivno izmzgavajo delavca. Ali res nimamo za to sposobnih Jugoslovancev? Kako dolgo bomo še trpeli?

Toda kaj nam pomagajo končno vse želje in hrepenenja, če pa se ne lotimo dela, da naše želje tudi uresničimo. Vsaj smo tekom dolgih let menda že vsi temeljito spoznali, da čakanje na odrešenika s prekrižanimi rokami ne vodi do uspeha. Le delo, intenzivno delo od strani delavstva samega bo vodilo k izboljšanju današnjega slabega gospodarskega stanja delavca.

To in ono

Kongres Delavskih zbornic se je vršil v Beogradu 2., 3. in 4. decembra. Krščansko socialistično delavstvo sta zastopala tovariša Srečko Žumer in France Žužek. Poročilo v prihodnji številki.

Narodni poslanec g. Alojzij Pavlič je imel dne 26. in 27. novembra dve dobro uspeši predavanji v hotelu Union. Obakrat je imel veliko poslušalcev, zlasti iz delavskih vrst. Gospod poslanec bo svojo podporno akcijo nadaljeval še naprej. Nabavil bo pitanih svinj, obleke, usnja, kuhinjske posode itd. Kmetje bodo mogli zamenjati svoje pridelke za to blago. Gospod poslanec pravi na razne ugovore: »Vem, da ne pomeni taka akcija vsega. Moje geslo pa je, da naj pomagam kjer in na kakšen način morem.«

Krščanska strokovna internacionala ima še vedno v zalogi lepe barvne slike »Čast delu« od francoskega slikarja Maurice Denisa na kartonu v izmeri 95 krat 55 cm za ceno 3.50 holand. gold. Naročajo se pri internacionali ali s posredovanjem Jug. strok. zveze). O letošnjem kongresu krščanskih strokovnih organizacij iz vseh držav je internacionala izdala poročilo na 600 straneh za 2.50 hol. gold. (okrog 60 Din). Kdor bi si hotel naročiti nemško strokovno delavsko literaturo o našem gibanju, naj se obrne na naslov: Christlicher Gewerkschaftsverlag, Berlin, Wilmerdorf, Kaiserallee 25. Pri naslovu bo dobil lepo knjigo o krščanskem strokovnem gibanju — strokovnjaško pisano — iz leta 1930.

PRVA DELAVSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA

REGISTROVANA ZADRUGA Z OMEJ. ZAVEZO V LJUBLJANI (DELAVSKA ZBORNICA)

Sprejema hranišne vloge in daje posojila najugodnejše. | Uradne ure od 8—12 in od 15—16. —

TOVARISI, VLAGAJTE V SVOJ LASTNI ZAVOD!

Zgodba o trgatvi

Celo iz tretje dežele je doma gospod Skobec. Pri nas na Štajerskem ima obsežne vinograde in številne viničarje. In ta gospod Skobec hoče veljati med našim ljudstvom za velikega poštenjaka in za še večjega dobrotnika. Zato ga je najti skoraj na vseh cestnih in železniških križiščih, zdaj za eno, zdaj za drugo, v samih gospodarskih zadevah in v prekipevajoči ljubezni do bližnjega. Čeprav proti svoji vesti, na katero zelo drži, in kot strokovnjak, ki nikomur ne verjame, ki trdi vedno svoje, ki hoče biti osebno povsod navzoč, se je nehoti tudi moral poprijeti logike drugih kolegov vinogradnikov, da je res nujno potrebno viničarjem znižati plače in jim še prikrasiti dosedanje pravice, kjer se le kaj da. Kaj si mislite, kdo bi zameril, če gospod Skobec ne bi maral na tak način reševati krize, katere tako strašno tare danes ta ubogi svet, čeprav njemu tega ne bi trebalo, saj je on svoje vino vsako leto izredno dobro vnovčil. Viničarji! — Ne! — Kdo se naj briga in še poslušaj to sodrgo slovensko, saj ima čisti zrak in prostor v bajti, — marveč le drugi gospodje vinogradniki bi gospodu Skobecu hudo zamerili, ako bi jim krizo kvaril baš s tem, če bi svojim viničarjem in delavcem zaslužek pošteno plačeval in tudi pravočasno izplačal! Krize se je treba dosledno držati, kdor hoče danes še kaj pomeniti v krogu premožnih. To je prav v teh časih najbolj moderno, gospodarsko in socialno, marsikje še tudi krščansko — prav vse tako, kakor to dela in pojmuje gospod Skobec.

Po kakovosti dobra, pa zelo obilna letošnja trgatve se je začela. Naenkrat se nahaja gospod Skobec v veliki stiski, ka-

ko naj zopet zmanjša stroške te trgatve, kje naj ponovno odtrga viničarjem. Zvepljati in potrebno škropljenje vinogradov letos ni pustil. Bi viničarji »preveč« zaslužili. Da bi pa naj sedaj napol tudi grozdje potrgali, da bi manj šlo stroškov za delavce, da bi tako zopet nekoliko zadostil nenasični krizi, to gospodu Skobecu nikakor ni hotelo v močgane. Pa je »pogrnjal« srednjo pot, ki pravi, da je najboljša pot. Grozdje se mora obrati do čistega, vsaka jagoda mora brezpogojno priti v stiskalnico, da pa bodo manjši izdatki, morajo vso trgatve opraviti domači viničarji sami. Tem se zmanjša zaslužek za dva dinarja dnevno. Za prešanje ponoči, nosenje brente, ne bo višje plače, kakor jo imajo oni, ki trgajo grozdje. Kosilo opoldne mora letos odpasti, vsak bo dobil tako mimogrede nekaj malega, ako mu to ne bo zadosti, naj si vzame potem svoje. Zato pa je obljubil, ko bo trgatve končana, da bo pridelal vsem viničarjem »fejsť likof«, takrat bo tudi dovolj časa najesti in napiti se, pa morda tudi še za nekaj veselja, kot je to že prastara navada naših trgatvev. Zdaj pa le hajdi vsi na delo, vsak trenutek, vsaka moč mora biti izrabljena.

Dva cela tedna je trajala trgatve gospoda Skobca. Nič veselega razpoloženja ni bilo. Kakor da niti za hip ne bi posijalo toplo trgatvinsko sonce, tako mrzlo in srepo so se držali njegovi trgaci. Šaljivosti in pesmi, tega gospod Skobec pri delu ne mara, ker baje to trati čas. Dvoje deklet je tupatam poskušalo kakšno »vivo«, pa kar ni šlo naprej in od sreča, ker pesem lačnega in poleg tega še priganjanega, je silnejša od one. In če je v cerkvi na hribčku zazvonilo poldne — kdo se sme zmeniti za vse to! Le samo

naprej z delom, da bo prej končano, da bodo manjši stroški, in kakor da ni dal grozdju rasti Bog, temveč ga je le blagohotno pustil pridelati sam gospod Skobec, kateri je prav v tem času trgatve prišel že čisto iz ravnotežja. Ukazuje in zmerja na vse strani. Vsake pol ure naroča drugače. Do katerega si bolj upa, ga tudi pogladi z zausnico, če je treba. Leta od preše do preše, skače od soda do soda, nihče mu ne dela pravilno. Včasih si za hip zadovoljno pomenca roki, naenkrat pa se mu obraz stori čmerikav od neke notranje jeze, pa jo ubere naglih korakov v vinograd k trgačem, kjer strokovnjaško preišče vsak trs, če so čisto obrali, vpije nad brentarji, naj urneje korakajo, ker škafi z grozdem so vedno polni. Potem ga že zopet vidimo, kako vnaprej računa, koliko morajo delavci danes še storiti, koliko jutri. Kakor čuk podremlje ponoči, za kratek hip, kar na sodih v kleti, in zopet že hiti nadzirat prešanje, da ne bi zaspali itd., itd. Delavci se ga povsod izogibajo, skoraj bojijo se ga, ga med seboj preklinjajo in stiskajo pesti. Končno pa se pametnejši tolažijo z resnico, da bo vsega enkrat konec, tako dobrega, kakor hudega, prav tako tudi te trgatve za leto. Drugi pa so zopet stavili vse upanje v obljubljeni »likof« na koncu, ki bo zabilisal vse trude, grenkobe in šikane.

Bil pa je gospod Skobec vendar mož. Prilpil je obljubljeni »likof« in povabil je viničarje. Saj je komaj sedaj prihajal njegov načrt k svojemu koncu. Najprej je preračunal, koliko vina in kruha sme dati, da ne bi spet kršil pravih gospodarske, predvsem pa še vinogradniške krize. Bo dovolj ali ne, več ne da, kakor je določil, »likof« je bil in gotova stvar. Tako so prisledli k veliki

hrastovi mizi v zidnici vsi viničarji, ob njihovi strani pa njih zveste žene viničarke. Otroci in drugi niso bili povabljeni. Komaj so začeli točiti kozarce z vinom, že je pristopil med zbrane sam gospod Skobec z ovitki časopisov v roki. Napravil je pravcato predavanje o krizi, o slabih cenah letošnjemu moštu, v dolgih stavkih je slikal strašno bedo vinogradnikov, ki so predvsem letos prav gotovo na robu propada. Učinkujoče je delovalo to predavanje gospoda Skobca na zbrane »likofarje«, grizljaji kruha so jim kar zastajali v ustih, nekateri sploh niso upali več piti, da ne bi s tem napravili gospoda Skobca še večjega siromaka kot je že. Globoki vzdihji so se slišali in nekaterim ženskam je samo še za las manjkalo, da niso zajokale na ves glas radi take bede in revščine gospoda Skobca, kateremu so letos nabrali skoraj sto polovnjakov mošta... Zdaj mu pa naenkrat ni več živeti — v taki bedi se revež nahaja. Le najmlajši, Miha, se je opogumil. Ni verjel, kar je slišal od gospodarja. Mislil je svoje in je krepko dostavil: »Če je torej vinogradnik pri tolikem letošnjem pridelku upravičen še obupavati in se sklicevati na bedo, kaj pa naj potem rečemo šele mi, viničarji, ki smo delali, zaslužka pa skoraj nobenega, ker so sadove našega dela spravili drugi! Kaj naj rečemo mi, ki imamo nepreskrbljene družine, živeža skoraj nič, obleke, obutve nič, dolgove pa vsepovsod — pa bomo kljub temu nekako preživeli! To, kar se dostikrat govori in piše o vinogradniški krizi, je v mnogih primerih pretirano, je lažniva prevara in le namen, da bi še bolj stisnili nas, uboge viničarje. To ni nič drugega, kakor pristen vinogradniški kapitalizem, katerega namere mora vsakdo izmed nas razumeti!«